

Tlačová konferencia Národnej banky Slovenska

dňa 10. 6. 2020

Peter Majer, hovorca NBS

Dobrý deň prajem, vitajte v Národnej banke Slovenska, kde vám najnovšiu predikciu, teda to, ako sa bude vyvíjať slovenská ekonomika predstavia guvernér Národnej banky Slovenska Peter Kažimír a viceguvernér Ľudovít Ódor. Teraz poprosím o úvodné slovo guvernéra Petra Kažimíra, nech sa páči.

Peter Kažimír, guvernér Národnej banky Slovenska

Ďakujem za slovo, prajem všetkým príjemný dobrý deň. Ak by som mal vyjadriť našu dnešnú predikciu niekoľkými vetami, tak by som sa to pokúsil urobiť asi nasledovne: Slovenská ekonomika sa nachádza vo voľnom páde. Hĺbku tohto pádu vyjadrujeme nateraz hodnotou vyše desiatich percent recesie. Ak by som vám mal priblížiť plastickejšie výkon našej ekonomiky v tomto roku v číslach, je to ako keby sme cestovali v čase a dostali sa o tri roky naspäť do roku 2017. Samozrejme platí to, že nastane aj oživenie už v tomto roku, vrátíme sa v budúcom roku aj k ekonomickému rastu, ale všetky tieto procesy budú pomalšie a možno aj menej radostné ako sme si o nich to mysleli ešte pred mesiacom. Zároveň platí aj to, že zostávame žiť v dobe obrovskej neistoty, to znamená - čitateľnosť dát, s ktorými pracujeme je stále nedostatočná, takže musíme vnímať to, že žijeme vo svete, kde existujú veľké negatívne riziká. Naspäť k číslam – čísla ekonomického rastu, ktoré si dnes potrebujete pamätať: Je to desaťpercentný pokles v tomto roku, návrat k rastu v roku budúcom na úroveň viac ako ôsmich percent a následne v roku 2022 spomalenie tempa rastu niekde na úroveň medzi štyrmi až piatimi percentami, čo sú samozrejme veľmi dobré čísla. Chvalabohu, nie sme úplne vydaní na milosť a nemilosť len vonkajším udalostiam, pretože opatrenia Európskej centrálnej banky, opatrenia Národnej banky Slovenska a samozrejme opatrenia slovenskej vlády zabránili hlbšiemu pádu a pomáhajú zmierňovať dopady na ľudí aj na konkrétnych podnikateľov a celé sa to samozrejme deje aj vďaka spolupráci s finančným sektorom. Aj dnes stále platí, že postupné oživovanie ekonomiky príde už v druhej polovici tohto roku, tak, ako som to v úvode spomínal a platí aj to, že bude pomalší ako sme pôvodne predpokladali ešte pred mesiacom. Je dôležité povedať, že táto kríza na rozdiel od tej predošlej zásadne mení globálne obchodné a dodávateľské vzťahy a domnievame sa, že svojím spôsobom aj mení a bude meniť aj spotrebiteľské správanie, to znamená - aj charakter domácej spotreby. Samozrejme, to všetko nie je pre exportne orientovanú malú ekonomiku akou je naša, vonkoncom dobrá správa,

pretože vďaka týmto okolnostiam prideme permanentne aj o časť potenciálu našej ekonomiky, či už na strane straty kapitálu alebo na strane straty pracovných príležitostí. To všetko, samozrejme, len zintenzívňuje naliehavosť potreby modernizovať náš ekonomický model. Ten model, ktorý nám posledné desaťročia veľmi dobre slúžil, ale svet sa naozaj zmenil. Tohtoročná hlboká recesia zároveň vymaže aj veľký počet pracovných miest, niektoré z nich sa, samozrejme, obnovia a niektoré nie. Dopad na trhu práce bude podľa nás veľmi intenzívny, odhadujeme, že v tomto roku sa zruší toľko pracovných miest ako bolo vytvorených za posledných dva a pol roka, takže aj na trhu práce v oblasti zamestnanosti sa vraciame niekde do roku 2017 a predpokladáme, že náš pracovný trh môže stratiť až sedemdesiat tisíc pracovných miest. Samozrejme zároveň rátame s tým, že opatrenia vlády zmiernia situáciu na trhu práce a pomôžu zachrániť približne päťdesiat tisíc pracovných miest, no zamestnanosť napriek tomu, ak všetky tie opatrenia budú úspešné, narastie nezamestnanosť na úroveň asi 7,5 – 7,4 percenta v tomto roku - a nezamestnanosť by podľa nás mohla vrcholiť v roku budúcom na úrovni medzi ôsmimi a deviatimi percentami. Ďalšou správou, nie dobrou správou je to, že ľudia zarobia v tomto roku menej. Tento rok padnú aj reálne, aj nominálne mzdy. Nominálne mzdy - predpokladáme, že možno aj prvýkrát v našej modernej histórii - ten pokles by mohol byť na úrovni niekde pod dve percentá, v prípade reálnych miezd niekde okolo tri a pol percent, stále hovoríme - pracujeme s mínusovými hodnotami. Oživenie trhu práce bude miernejšie ako samotné oživenie ekonomické, to znamená - tak pomalším tempom na jednej strane trh práce bude odolávať dlhšie, to znamená - k tomu prepadu zamestnanosti dôjde neskôr, ale zároveň aj samotné oživenie nastane až v druhej polovici budúceho roku. Čo sa týka rastu cien - inflácia sa v tomto roku spomalí niekde na úroveň pod dve percentá, presne 1,9 % a v budúcom roku aj pod vplyvom tých okolností, ktoré som vám práve pred chvíľou pomenoval, v budúcom roku by indexácia cien mala byť niekde na úrovni 0,8 %, čiže inflácia niekde pod jedným percentom, následne v nami predikovanom až dvadsiatom druhom roku sa zrýchli niekde na úroveň 1,3 %. Suma summarum - tento rok bude zlý, ale treba pripustiť, že by mohol byť aj horší a treba aj si povedať pravdu, že ešte stále sme z toho lesa sa nedostali von. Ako som povedal na začiatku tejto tlačovej konferencie - aktuálne predikcia v sebe skrýva významné riziká a bohužiaľ negatívne riziká. Ich prítomnosť je z môjho pohľadu viac než motivujúca, keď príde na rýchlu a naozaj efektívnu implementáciu opatrení, ktoré by mali podporiť oživenie ekonomiky, lebo mnohým z týchto našich predpovedí sa, samozrejme, dá ešte vyhnúť alebo sa dajú tmiť konkrétnymi reálnymi opatreniami, či už v oblasti finančného trhu alebo v oblasti reálnej ekonomiky, a to je samozrejme agenda, ktorá patrí do rúk našej vláde. Takže toľko na úvod, ďakujem.

Peter Majer, hovorca NBS

Ďakujem pekne, poprosím o prezentáciu Ľudovíta Ódora.

Ľudovít Ódor, viceguvernér Národnej banky Slovenska

Pekný deň prajem aj ja, takže ako už prezentoval pán guvernér, v niektorých číslach či už HDP, zamestnanosť, miera nezamestnanosti - v skutočnosti sa vraciame tri roky dozadu - to na jednej strane je taká, povedal by som, pozitívna správa v tom, že keď si spomenieme, čo bolo v roku 2017, tak nebola to nejaká extrémna katastrofa, na druhej strane vymazať trojročný progres ekonomiky môže byť veľmi bolestivé práve pre tých ľudí, ktorí stratia prácu alebo budú žiť v ťažkej situácii. Takže, aby sme to nejak tak nejak ilustrovali, tak môžeme povedať, že v zásade koronavírus zožerie z každého eura, čo naša ekonomika vyprodukuje v pridanej hodnote, desať centov, takže to určite nie je maličkosť. Na druhej strane stále tá predikcia ráta s tým, že už druhý polrok bude lepší. Ale aby som to ilustroval aj potom s nejakými grafmi a obrázkami, tak pôjdeme sa pozrieť trochu bližšie na niektoré konkrétne ukazovatele. Ak sa niekto pýta, že dobre, ale kedy sa dostaneme na nejakú takú predkrízovú úroveň, tak tu musím povedať, že kým predtým sme uvažovali o tom, že už možno v optimistickom prípade 2021, teraz sa nám zdá najpravdepodobnejšie, že to nastane až v roku 2022 a zároveň platí aj to, že bez krízy by sme boli pravdepodobne aj vyššie - výrazne na tom dlhšom horizonte, teraz nehovoríme o tomto roku, to znamená, že ekonomika stratí časť svojho potenciálu. Ako povedal aj pán guvernér - je to takým čistiacim efektom, povedal by som, krízy, že bohužiaľ niektoré firmy budú musieť odísť z ekonomickej scény a s tým pravdepodobne nastane aj nejaká zmena v štrukturálnej nezamestnanosti. Ešte možno jednu vec by som zdôraznil na začiatku prezentácie a to je ten posledný bod, ten fiškálny výhľad, to znamená, že - áno, tieto štvrťroky alebo mesiace hneď po najväčšom prepade ekonomiky sú veľmi dôležité aj z pohľadu fiškálneho vývoja, kde v tej prvej fáze treba urobiť všetko pre to, aby tie ekonomické vzťahy neboli pretrhnuté a práve preto aj deficit či už v dôsledku toho, že vypadnú príjmy v štátnej kase alebo z toho titulu, že štát pomáha na výdavkovej strane, rastú čísla. Takže deficit bude veľký a na tom horizonte predikcie pravdepodobne sa budeme musieť vrátiť aj k otázke dlhodobej udržateľnosti verejných financií, ale to neznamená, že by sme mali prijímať nejaké drastické opatrenia v tomto roku alebo v budúcom roku, len upozorňujeme, že tá otázka bude pravdepodobne na stole o pár rokov. Tak na ilustráciu toho prepadu možno také zaujímavé porovnanie, lebo vieme všetci, že slovenská ekonomika je veľmi závislá od zahraničného dopytu - tak naľavo môžete vidieť, tá prerušovaná taká bodková čiara je kríza z roku 2009 a keď

porovnáme tú koronakrízu s tou krízou finančnou, tak vidíme, že dokonca pád zahraničného dopytu, teda záujem o naše exporty, padol výraznejšie než v tej predošlej kríze, čo samozrejme ukazuje aj ten fakt, že prečo Slovensko patrí medzi tie krajiny, ktoré sú najviac zasiahnuté koronakrízou, to je jeden z tých faktorov. Reakcia na koronakrízu bola veľmi rozsiahla po celom svete tak vo fiškálnej oblasti, ako aj v menovej oblasti. V zásade takmer všetky časti ekonomiky dostali nejakú pomoc od štátov alebo od menovej politiky, to znamená - aj finančný sektor, podnikový sektor, domácnosti, takže naozaj tá pomoc je rozsiahla a to pomáha ekonomiku udržať ešte na o čosi priaznivejších úrovniach než by bolo v nejakom takom skutočnom voľnom páde, keby na to hospodárska politika vôbec nereagovala. Takže z tých hlavných čísel predikcie tuto môžeme vidieť ako vyzerá v súčasnosti, každý môžeme filozofovať o tom aké písmeno to pripomína, ale ja by som zdôraznil možno len dve veci. Tá jedna vec je - naozaj vidíte ten voľný pád, čo spomínal aj pán guvernér, že ideme veľmi rýchlo dole, potom síce ideme postupne hore, ale ako vidíte až v roku 2022 sa dostaneme na tú úroveň, kde sme začali a stále ešte nedosiahneme tie úrovne, ktoré by boli v takom hypotetickom scenári bez krízy, to je vlastne tá rovná čiara, ktorú vidíte. Avšak ako vieme, nesúvisí to len s tým zahraničným dopytom, ale koronakríza dosť intenzívne negatívne ovplyvňuje aj ten domáci sektor, sektor služieb a to aj predovšetkým pre to, lebo sa prijímali karanténne opatrenia, ale nielen preto, ľudia sú samozrejme v takýchto situáciách opatrní a tu môžete na tom grafe vidieť ako sa mení miera úspor, to znamená, že ľudia míňajú oveľa menej než v predchádzajúcom období a zatiaľ sa zdá, že možno aj v najbližších dvoch rokoch táto miera úspor alebo teda pozeranie sa do budúcnosti a možno menšie míňanie je z istého pohľadu samozrejme dobré, že ľudia sú viac pripravení na nečakané udalosti, na druhej strane ale brzdi ekonomiku, lebo peniaze, ktoré putujú na bankové účty sa netočia v spotrebe, netočia sa v ekonomike. Čo sa týka trhu práce, z oblasti zamestnanosti tiež môžete vidieť - na tom ľavom grafe porovnáваме túto krízu s predchádzajúcou krízou a tu môžeme povedať, že tá súčasná kríza vychádza z toho o niečo lepšie, je tu viac opatrení práve na zachovanie zamestnanosti cez rôzne štátne schémy, takže to pomáha udržať zamestnanosť na relatívne priaznivých úrovniach a keby sme to teda mali vyčíslieť, že aký vplyv môžu mať tieto opatrenia - tak pri istých predpokladoch by to mohlo byť okolo päťdesiat tisíc pracovných miest, to znamená, že tie opatrenia, ktoré vláda robí, by mohli zachrániť toľko pracovných miest. Ak si spomínate, keď sme naozaj v obrovskej neistote prvýkrát sme vás informovali o číslach po vypuknutí koronakrízy, tá sme hovorili niekde cez sto tisíc, ale tam sme nemali ešte opatrenia vlády. Teraz s opatreniami hovoríme sedemdesiat tisíc, takže to je vlastne ten rozdiel, ktorý odvtedy vidíme, že tie opatrenia možno môžu priniesť, samozrejme, otázka je vždy ako efektívne, ako razantne

sú zavedené do praxe. Možno len taký obraz - stačí sa pozrieť na ten prvý stĺpček a v zásade to ukazuje ako by mala vyzerat' strata alebo nárast počtu nezamestnaných a najväčší podiel pochopiteľne v tom robí pokles zamestnanosti na Slovensku, ale na druhej strane sú tam aj ľudia, ktorí sa vracajú na Slovensko a tým pádom sa môžu dostať do tých štatistík. Čo to tlmí, to je na tej spodnej strane, v záporných hodnotách je napríklad zase ale ten faktor, že v poslednom období sme zamestnávali aj veľa ľudí z cudziny, takže akonáhle klesá počet pracovných miest, dochádza aj k odlivu týchto pracovníkov naspäť do zahraničia, takže v zásade vidíte, že tá zamestnanosť je relatívne zložitá story v tom, že musíme sa pozerat' aj na cezhraničný pohyb ľudí, či už navrátilcov alebo teda tých, ktorí stratili prácu a boli zamestnaní z iných krajín. Mzdy v tomto roku poklesnú, ja som na tej makroekonomickej scéne už istý čas a ja si nepamätám, že by sme niekedy mali nominálny pokles miezd, takže pravdepodobne to môže byť vlastne aj v histórii prvýkrát na Slovensku čo v súčasnosti prognózujeme. Samozrejme, to v takejto kríze - aj keď musím povedať, že počas finančnej krízy sme nemali - nominálne mzdy rástli aj v roku 2009, ale za dva roky, za ten pokles a návrat sme v zásade - musíme povedať, že za dva roky sme mali stále nejaký šesťpercentný rast, platí to v súčasnosti tiež, to znamená po istom prepade do dvoch percent by mohol byť zase nárast osem percent, ale aby som to uviedol na pravú mieru, to nie je o tom, že budúci rok každému zamestnávateľ zvýši plat o osem percent. Závisí to predovšetkým tým, že v kríze klesá aj počet odpracovaných hodín a pochopiteľne tým pádom na výplatnej páske ľudiavidia menej a zase, keď kríza odznieva, tak ten počet hodín narastie a to automaticky dvihne aj sumu na výplatnej páske a taktiež v súčasnosti sú tam faktory ako to, že ľudia sú napríklad na OČR a na PN-kách, takže majú menší príjem a potom automaticky väčší, takže je to síce väčšie číslo, ale nie je to niečo, čo by mala byť nejaká veľmi radostná správa. Čo sa týka inflácie, tam vidíme významné spomalenie, kde ale budú pôsobiť - tak môžu pôsobiť tak nákladové ako aj dopytové faktory, takže z tých nákladových určite nízka cena ropy najskôr ťahá dole, potom v niektorých odvetviach môžeme očakávať aj nárast cien vo väzbe na to, že firmy budú musieť možno vykryť z niečoho tie straty, ktoré mali predtým a na tej pravej strane, to je len pre fajnšmekrov, to je vlastne Phillipsova krivka, ktorá ukazuje, že na tie hodnoty, ktoré dosahuje nezamestnanosť alebo teda vôbec trh práce - ako reaguje cenový vývoj na Slovensku, to hovorí skôr o tých dopytových tlakoch na Slovensku. Stále ešte sme v tej dobe, kedy sa až tak veľmi neodvážime prísť pred vás s jedným číslom, lebo tá neistota je veľká, tak naďalej počítame s tromi rôznymi scenármi, kde jeden je taký, že optimistickjší - z čoho môže prameniť ten optimizmus na tom strednodobom horizonte, možno by som spomenul dva faktory: Ten prvý je ten, že ak by sa vynašla vakcína alebo by sa naozaj podarilo výraznejšie utlmiť na celom svete koronavírus, tak

by tie čísla mohli byť o čosi lepšie a takisto na tom strednodobom horizonte aj ten plán, ktorý v súčasnosti v Európe existuje, ktorý by mohol napumpovať do zranených ekonomík viac miliárd eur, tiež môžeme vnímať ako istý pozitívny impulz. Na druhej strane všetci si vieme predstaviť, čo môže byť za tým negatívnejším scenárom, to znamená, že nejaká možná druhá vlna krízy alebo oveľa výraznejší prepád aj spotrebiteľského dopytu, lebo v časoch neistoty, samozrejme, ľudia budú veľmi defenzívni vo svojich nákupných stratégiách, takže preto prinášame opäť ďalšie scenáre, ktoré ilustrujú tú neistotu, ktorú stále máme. K fiškálnemu výhľadu – tam vidíme veľmi výrazný prepád deficitu v tomto roku s postupným nárastom, teda s postupným poklesom toho záporného čísla alebo teda zlepšením situácie, ktoré vyplýva len z ekonomickej situácie. Zatiaľ tam nemáme zarátané opatrenia, keďže neboli predstavené. Takže tu je sumarizácia aktuálnej prognózy - vidíme, že sme sa dostali s tým stredným scenárom na tie dvojciferné hodnoty, takže nie je to nič potešujúce. Na druhej strane to, čo ešte môžeme povedať je, že už vidíme aj viac takých tvrdých dát, nielen nejaké náladové ukazovatele, takže máme o čosi väčšiu dôveru v tých číslach, než sme mali pred tromi mesiacmi, avšak tá neistota je stále veľká, a preto ten negatívny scenár dokonca počíta s tým, že by ten prepád mohol byť cez 14 % v tomto roku. Takže toľko asi na ilustráciu celkovej tej predikcie, takže ďakujem vám veľmi pekne za pozornosť.

Peter Majer, hovorca NBS

Ďakujem pekne, ešte jedna informácia zo včerajšej Bankovej rady, ktorá sa týka jedno a dvojcentových mincí.

Peter Kažimír, guvernér Národnej banky Slovenska

Áno, dovoľte mi ešte doplniť úplne z reálneho života jednu záležitosť, ktorou sa zaoberala včera Banková rada. Opäť sme sa v podstate raz vrátili k téme možného obmedzenia používania jedno a dvojcentových mincí. V podstate tým reagujeme aj na schválené programové vyhlásenie vlády, tejto novej vlády, ktorá v svojom vyhlásení sa v podstate hlási aj k takejto myšlienke. V podstate sme schválili dokument, ktorý bude aj verejnosti prístupný a hovorí napríklad o tom, že na základe prieskumov eurobarometru Slováci patria k tým národom, ktorých vlastne najviac obťažuje používanie jedno a dvojcentových mincí, to znamená - my ako Slováci z tohto pohľadu by sme zrejme, patríme k národom, ktorí by najviac privítali obmedzenie ich používania. Hlásime sa k tomu, že táto záležitosť je veľmi podobná v podstate zrušeniu desať- a dvadsaťhalierových mincí, my starší si ich ešte samozrejme z čias éry slovenskej koruny túto udalosť pamätáme aj s odvolaním na to, že táto téma bola veľmi

kontroverzná v čase prijímania zrušenia týchto desať- a dvadsaťhaliernikov, ale nakoniec sa zistilo, že sa nič závažnejšie neudialo hlavne v oblasti cien, pretože samozrejme metóda ako obmedziť používanie týchto jedno- a dvojcentoviek by spočívala v tom, že by sme vlastne presadili zaokrúhľovanie konečných cien pre spotrebiteľov na hodnotu nula alebo päť tak, aby sa využívali v podstate buď celé eurovky alebo päťcentovky a desaťcentovky a ďalej. Chcem ešte povedať, že takéto rozhodnutie, teda ak by ho bola pripravená vláda a následne parlament prijať, by sme zo všetkých síl podporovali aj my, už aj z pohľadu toho, že v podstate pre nás emisia týchto mincí predpokladá isté náklady, ktoré z hľadiska toho, že tieto jedno a dvojcentovky ako keby neplnili tú svoju skutočnú úlohu obeživa - tak jednak by sme šetrili isté náklady, ale jednak by sme samozrejme znížili aj ekologickú záťaž, pretože realita zo života je taká, že sa nám v podstate tieto mince nevracajú hlavne pre vysoké náklady manipulácie zo strany podnikateľov. Pre informáciu a pre zaujímavosť dnes na Slovensku obieha 870 mil. kusov euromincí, teraz mám na mysli všetky nominálne hodnoty, z toho vyše 60 % predstavujú práve jedno- a dvojcentovky, ale v nominálnej hodnote reprezentujú iba 3 až 4 % hodnoty, čiže 60 % kusov hmotnosti týchto všetkých mincí a len 4 % hodnoty. Myslím, že tieto čísla vyjadrujú podstatu tohto problému, ktorému sa chceme venovať. A posledná informácia k zaokrúhľovaniu sa už prihlásili niektoré krajiny eurozóny, je ich päť momentálne, je to Belgicko, Fínsko, Írsko a v roku 2018 sa tak rozhodlo urobiť Taliansko. Boli by sme radi, keby Slovensko patrilo k ďalším takýmto krajinám a keby sa to stalo čím skôr. Ďakujem.

Peter Majer, hovorca NBS

Ďakujem, ja už len dodám, že pre detailnejšie informácie budete mať dnes k dispozícii experta tu v miestnosti Andreja Slížika a teraz je priestor pre vaše otázky.

Dano Horňák, redaktor TA3

Mňa by zaujímalo, či by ste vedeli tie sumárne čísla ohľadne poklesu HDP, ohľadne zamestnanosti priblížiť na niektoré sektory ekonomiky, pretože vieme, že niekedy tie sumárne čísla nie celkom popisujú ten reálny vývoj v ekonomike, to znamená, že či tie negatívne dôsledky budú podľa vás najcitelnejšie v spracovateľskom priemysle alebo naopak, bude najviac zasiahnutý sektor služieb a malí podnikatelia alebo z pohľadu sociálneho rozdelenia - vlastne vrstiev, že či najviac budú zasiahnutí chudobnejší alebo naopak tí budú ochránení dajme tomu minimálnou mzdou a tie negatívne dôsledky budú najviac cítiť vlastne stredná vrstva, že či to viete nejakým spôsobom priblížiť, že kde budú najcitelnejšie tie negatívne očakávania, ktoré ste prezentovali. Ďakujem

Peter Kažimír, guvernér Národnej banky Slovenska

Odpovieme spolu, ak dovoľíte - dnes pred malou chvíľou Štatistický úrad zverejnil aktuálne čísla aprílovej priemyslovej produkcie, to znamená čísla, ako sa vyvíjal priemysel, ktorý je kľúčový pre slovenskú ekonomiku z hľadiska štruktúry, to je asi pre vás známy fakt. Pokiaľ viem, tak to číslo by malo byť mínus 42 %, to znamená prepád priemyselnej produkcie na Slovensku v mesiaci apríl o 42 %. Ak si to porovnáme s Českou republikou, ktoré zverejnilo čísla predvčerom, to bolo mínus 35 %, Nemecko mínus necelých 25 %. Takže vnímame asi, že máme problém a to je tam z oblasti, ktorá z hľadiska štruktúry a veľkosti firiem a štruktúry samotného priemyslu je proste - patrí medzi veľmi zasiahnuté, ale pravdou je, že z podstaty hlavne epidemiologických opatrení a karanténnych opatrení najviac boli zasiahnuté niektoré oblasti sféry služieb, a tam ten výpadok je naozaj rôzny, niekde sa blížia proste až k sto percentám, napríklad v ubytovacích zariadeniach, v hotelových službách a podobne. Ak by sme išli k hrubším číslam, tak by sme asi mohli hovoriť o osemdesiatpercentnom výpadku v čase lockdownu - uzavretia ekonomiky, samozrejme, na tých ročných číslach to môže byť aj trochu lepšie. A tu musíte si byť aj vedomí toho, že ak hovoríme o neistote, tak hovoríme práve o nie úplne vyspytateľnej odpovedi na otázku, či sa zmení alebo nezmení spotrebiteľské správanie, ako sa ľudia vrátia k používaniu bežných každodenných služieb, ako sa ľudia vrátia k cestovaniu, k používaniu hotelových, rekreačných zariadení. A tu sú proste momenty, ktoré niektoré hovoria v neprospech, niektoré v prospech. Asi správne predpokladáme, že táto letná sezóna bude koncentrovaná na domáci cestovný ruch, čo by mohlo veľmi pozitívne, samozrejme, pomôcť reálnej ekonomike v oblasti služieb. Ale sú regióny, ktoré vám povedia, že ale Tatry - Tatry boli posledné roky preplnené aj bez koronakrízy, to znamená - ťažko hovoriť o tom - v tomto regióne napríklad tatranskom, že by táto sezóna mala byť lepšia ako tá minulá. Čiže tie pohľady sú veľmi individuálne a my sa, samozrejme, budeme snažiť hovoriť konkrétne čísla a neveštit' z kávy, ako sa hovorí.

Ludovít Ódor, viceguvernér Národnej banky Slovenska

Možno len toľko, že tá koronakríza je zvláštna v tom, že veľmi - veľmi rozdielne dopadá na jednotlivé sektory, kým také normálne recesie sú také, že najskôr ide vlna a dvíha všetky lode a potom proste všetky lode trošku idú dole a teraz to máme tak, že jeden sektor úplne takmer na nule a druhý sektor relatívne dobre, ako - keď sa pozrieme na štatistiky v niektorých segmentoch maloobchodu, tak takmer nevidíme žiadnu koronakrízu a zase, keď sa pozrieme na tie hotely, tak z čísel z eKasy - tam musíme pomaly lupu zobrať, aby sme videli, že je tam

nejaká aktivita. Takže v sektore je to veľmi rozdielne a aj práve preto, že my máme takú zvláštnu štruktúru ekonomiky, ktorá nás ťahala síce desať rokov dopredu, ale už pred koronakrízou sme videli nejaké znaky reštrukturalizácie vôbec celého toho automobilového priemyslu alebo ja neviem, výroba kovov, takže tieto sektory neboli na tom extrémne dobre už ani pred krízou, takže aj práve preto vidíme, že ten prepád je u nás relatívne silnejší než v iných krajinách a k tomu ešte sme mali veľmi striktné alebo teda rýchle karanténne opatrenia, ktoré práve v oblasti služieb, kde je veľmi veľa tých intenzívnych kontaktov medzi ľuďmi, boli zavedené a tým pádom vlastne tá ekonomika padla aj tam. Z nášho pohľadu z budúcnosti je veľmi dôležité to, čo hovoril pán guvernér, že do akej miery sa zmení správanie a do akej miery pôjde napríklad ten náš dôležitý automobilový priemysel dopredu, kedy sa obnoví, ja neviem, kedy sa obnovia všetky tie dodávateľsko-odberateľské reťazce. A k tej druhej podotázke ohľadom tej distribúcie, že na ktorých to dopadá najviac - tak samozrejme, v tej prvej fáze väčšinou to dopadá na ľudí, ktorí mali nižšie príjmy, najmä preto, lebo práve v hotelierstve a v týchto službách pracujú ľudia s nižšími príjmami a druhý faktor bol ten, že u týchto ľudí je relatívne malý predpoklad, že by vedeli využívať napríklad home office, takže práve preto ten dopad bol veľmi silný na nízkopříjmových. Aj preto je veľmi dôležité, aby tie opatrenia, ktoré vláda prijíma, v tom prvom momente boli zamerané presne na tieto skupiny ľudí, aby ich príjmy boli ochránené na začiatku pandémie.

Rado Tomek, Bloomberg

Pán guvernér, moja prvá otázka je o tom, že či si myslíte, že po nedávnom navýšení pandemického programu ECB sa ten program dostal do takpovediac cestovnej rýchlosti – ak to tak môžem povedať – a že či je teda možné, že sa už ďalej zvyšovať nebude musieť. Druhá otázka sa týka deflácie – aj na Slovensku bola inflácia revidovaná smerom dole - nie nevýznamne - vidíte nejakú možnosť rizika, že by eurozóna upadla do deflácie, že by sme sa vrátili do tých časov? A ešte možno tretia otázka – váš francúzsky kolega prednedávnom hovoril na tému kapitálového kľúča, že vlastne svojím spôsobom robíte nákupy menej efektívnymi, pretože sa musí tým pádom zvyšovať celý balík, nedá sa to nejako cielieť – tak možno váš názor na to. Ďakujem.

Peter Kažimír, guvernér NBS

Musím v odpovedi na vašu prvú otázku - prvá otázka pre tých, ktorí nie sú úplne oboznámení s týmito konkrétnymi plánmi, ale je pravdou, že Rada guvernérovo minulý týždeň zväčšila svoj hlavný nástroj, tzv. pandemický program o 600 mld. - v slovenských podmienkach

nepredstaviteľné číslo, čiže dostali sme sa na úroveň 1 350 miliárd eur, to je objem, celková kapacita možných nákupov a intervencií v podstate z úrovne Európskej centrálnej banky a jednotlivých národných bánk v celej eurozóne. No musím, pán redaktor, povedať, že ešte ani nezaschol atrament na papieri pri tom zvýšení a už sa pýtate na to, či je to dosť a či by to nemalo byť proste viac. My sme sa dohodli širokým konsenzom na potrebe konať a nakoniec aj nejakým širším konsenzom na čísle navyše 600 miliárd - a urobili sme to práve preto, a budem hovoriť, odpovedať v podstate plynule na druhú otázku, aby sme zminimalizovali aj deflačné riziká, o ktorých hovoríte. Pretože riziko v takýchto podmienkach bezprecedentného ekonomického prepadu, riziko deflácie existuje, existuje vždy a my sme svoje kroky práve odôvodňovali aj tým, aby bolo takého riziko čo najmenšie. A ak sa pýtate na kapitálový kľúč, tak kapitálový kľúč je stále platný, ale je pravdou, že v prípade pandemického programu, ktorý je považovaný za najefektívnejší a naozaj v reálnom živote - firmy, občania, štáty môžu potvrdiť, že tento program funguje. Čísla boli transparentne zverejnené za posledné dva mesiace, takže aj tieto čísla potvrdzujú, že k nejakým zásadným odklonom od týchto kľúčov nedochádza a hlavne k nim nedôjde v čase, lebo ten čas nám dáva, samozrejme, priestor na to aby sme aj kapitálový kľúč dodržali, ale všetci uznávame, že flexibilita má svoju pridanú hodnotu v tomto programe a je tým správnym okorením toho nástroja menovej politiky, ktorý vlastne je pre nás transmisný kanál pre náš kľúčový cieľ, a to je, samozrejme, cenová stabilita. Ale dovoľte mi pri tejto téme sa pozastaviť aj nad nedávnym grilovaním Christine Lagard v Európskom parlamente – to sa udialo, myslím že pred dvoma dňami – a tu musím povedať, že niektoré intervencie niektorých europoslancov niektorých členských štátov boli podľa mňa na pokraji, proste, slovných invektív, a tu musím povedať, že sa to dotýka nás všetkých členov Rady guvernérov a chcem iba povedať, že v podstate aj veľkosť alebo masívnosť intervencií z úrovne ECB je do veľkej miery spôsobená tým, že nám stále chýba tá pomocná ruka zo strany fiškálnej politiky a hlavne spoločné koordinované akcie Európskej únie a konkrétne eurozóny. Takže - a zároveň platí, že ak majú byť naše byt' naše opatrenia z úrovne centrálnej banky stopercentne účinné, tak si budú vyžadovať svoju komplementárnu časť, svoje zrkadlo na strane jasnej akcie zo strany krajín eurozóny. A tu, samozrejme, vítame to, čo prezentoval tzv. francúzsko-nemecký návrh, ktorý bol, samozrejme, potom hlasne pomenovaný návrhom Európskej komisie, ale zároveň na druhej strane kroky z minulého týždňa si nevysvetlia niektorí politici, európski lídri v Európe tak, že by teraz už nemuseli dotiahnuť niektoré veci do konca. A tohto pohľadu niektoré vyjadrenia na adresu aj našich krokov považujem za také kalvinistické reči, prázdne a bohužiaľ bolestné. Ďakujem.

Peter Majer, hovorca NBS

Máte ešte otázky? Nech sa páči.

redaktor, Hospodárske noviny

Ja by som nadviazal na Radovu otázku - keby ste mohli trošička, možno že aj tak laickejšie rozprávať o tom, aký je ten presah menovej politiky na Slovensko, ako možnože slovenská ekonomika pocíti to navýšenie PEPP-u. A druhá otázka by bola – v správe o finančnej stabilite bola zmienka o tom, že domáce banky zvažujú možnú účasť v TLTRO III, z čoho mi tak vyplýva, že zatiaľ to tak nespravili a že či teda sú nejaké indikácie, že by sa domáce banky zapájali alebo teda uchádzali o tie superlacné peniaze. Ďakujem.

Peter Kažimír, guvernér NBS

Odpoveď je veľmi jednoduchá, samozrejme, musíme si počkať pár dní práve a to veľké cvičenie, ktoré voláme TLTRO. Niektoré indikácie tu sú, treba si uvedomiť, že áno, že naše domáce banky nepatrili k tým takým pravidelným klientom týchto programov a dôvody sú veľmi, veľmi jednoduché, pretože na Slovensku býval roky prebytok likvidity v našich komerčných bankách. Ten prebytok likvidity z pohľadu potreby kapitálu, hlavne z hľadiska tých regulačných potrieb je tu stále, my sme nedávno zverejňovali správu o finančnej stabilite za mesiac apríl, v najbližších dňoch, týždňoch prídeme so správou, ktorá bude reflektovať situáciu za celý minulý rok, ale samozrejme, aj veľmi aktuálny vývoj a tam stále môžem potvrdiť, že naše komerčné banky patria k tým najbezpečnejším z hľadiska potreby kapitálu, ktoré určujú regule správania sa medzi komerčnými bankami. Preto tu tá potreba nebola, samozrejme, o tom, či sa niektorá komerčná banka zúčastní alebo nezúčastní takého programu, o tom rozhodujú manažéri týchto bánk, často aj v kontakte so svojimi kolegami z headquarters, z centrál, ktoré sú mimo územia Slovenska. Toto nie je záležitosť, o ktorej by sme boli my priamo v reálnom čase informovaní, ale musím povedať, že z neformálnych kontaktov a pevne verím, že aj z tých nekonečne trvajúcich rokovaní medzi vládou a komerčným sektorom, ktoré by sa mali – ja pevne verím, že sa zhmotnia v konkrétne garančné programy, na ktoré bude treba miliardy a miliardy eur pripravených, že práve ako keby doplnok k tejto dohode, ktorá je potichu avizovaná medzi vládou a komerčnými bankami, doplnkom by mohlo byť v podstate účasť komerčných bánk v týchto programoch, na to, aby si zabezpečili veľmi lacné financovanie, pretože zo strany Európskej centrálnej banky je to ponuka, je to vlastne podaná ruka na to, aby likvidita, tzn. dostatok peňazí bol bezproblémový jav. A to je vlastne vysvetlenie konkrétnych programov Európskej centrálnej banky, ktoré na jednej strane je vlastne obrovské

množstvo bezproblémovej likvidity pre finančný sektor a na druhej strane v prípade pandemického programu na Slovensku to znamená, že eurosystém cez Európsku centrálnu banku a našu centrálnu banku nakupuje každý deň aj dlhopisy Slovenskej republiky a dnes vám vlastne môžem len zopakovať číslo, ktoré si niekde nájdete aj zo štatistík zverejnených ECB, dnes sú to už vyše dve miliardy, ktoré sme nakúpili v tom období od vzniku pandémie. Čiže to je len potvrdenie veľmi komfortnej situácie, samozrejme, ktorá vytvára komfortnú situáciu na financovanie dlhu, čo si myslím, že všetci tí, ktorí to majú na starosti, si uvedomujú akú hodnotu to má.

redaktor, Hospodárske noviny

Že, či som správne pochopil - to znamená, že napríklad tie štátne garancie, ktoré by mali byť ohlásené, v podstate domáce banky by mohli využívať na dokapitalizovanie alebo teda získavať likviditu potom práve cez tieto TLTRO.

Peter Kažimír, guvernér NBS

Nemôžeme predbiehať, pretože musím povedať, že my nie sme účastní rokovaní - teda nekonečne dlhým rokovaniam medzi vládou a komerčnými bankami, čiže my nedisponujeme detailmi garančných schém, samozrejme, predpokladáme, že úplne logicky jednou zo stránok garančných schém bude aj možnosť kolateralizácie, ideme pre verejnosť do oblasti, ktorá nie je veľmi zaujímavá alebo ťažko vysvetliteľná, ale áno - dnes je, proste, v Európe veľmi lacný a prístupný zdroj kapitálu a predpokladáme, že ak na druhej strane bude mitigované alebo minimalizované riziko, ktoré si na seba zoberie vláda cez štruktúru garančných schém, tak vtedy to bude vlastne ako keby prítok a odtok bezproblémový pre takýto kapitál, čo zvýši záujem, by logicky malo zvýšiť záujem komerčných bánk - byť účastný na takýchto programoch. Našou úlohou bolo zrozumiteľne priblížiť problémy finančného trhu našej verejnosti a nie som si istý, či sa nám to úplne podarilo. Ale taký je život.

Robert Müller, Reuters

Já bych měl dvě otázky, jestli můžu. Jedna se týká - v poslední době se trochu utáhly výnosy italských a německých státních dluhopisů, je to kolem 175 basis points - jestli tohle utážení, ten spread mezi italským a německým, jestli to není jako už třeba moc, jestli jste s tím jako komfortní. A druhá otázka - jestli můžu – ECB říkala, že ten pandemickej nákupní program by měl skončit až pomine krizová fáze - tak jestli by jste mohl přiblížit, která kritéria by to mohli být, podle kterých by ECB usoudila, že ta krizová fáze už pominula. Děkuju.

Peter Kažimír, guvernér NBS

Musím povedať, že teraz chcete odo mňa, aby som cestoval v čase zase dopredu a - existuje veľa rozprávok o tom, že čo je to dosť. Ja musím povedať, že my sme spokojní s reakciou na rozhodnutia, ktoré boli zverejnené minulý týždeň, tie reakcie boli na trhoch úplne čitateľné a z tohto pohľadu ich považujeme za primerané. Samozrejme, že to sú okamžité reakcie a uvidíme aký bude mať prosté vývoj financovania aj napr. jednotlivých štátov, aký to bude mať priebeh v najbližších týždňoch a mesiacoch, ale opakujem - je nevyhnutné dopĺňať nástroje monetárnej politiky vhodnými fiškálnymi impulzmi, ktoré sa case by case, tzn. prípad od prípadu dostávajú v jednotlivých členských krajinách eurozóny, Európskej únie, niekde s väčším, niekde s menším úspechom, ale to čo markantne a evidentne chýba je spoločná akcia krajín eurozóny. Čo samozrejme, vyplýva samozrejme z tých detských chorôb, nedobudovanej aj štruktúry alebo architektúry menovej únie a absencie tých prosté prvkov, na ktoré roky, roky poukazujeme. Ale to všetko nemôže, prosté to nemôžu byť výhovorky na to, aby sa nedostavila akcia, ktorá je dneska úplne konkrétne pomenovaná Európskou komisiou, konkrétnym programom, ktorý sa tuším volá New generation a to je prosté ten správny krok, ktorý môže potom podporiť, samozrejme, aj konkrétne akty, ktoré sa materializovali aj do pádu tých spreadov, tých dlhopisov, ktoré ste spomínali. Ukončenie - ja by som bol veľmi rád, keby sme sa mohli venovať teda konkrétnym momentom, že kedy budeme môcť hovoriť o konkrétnom, prosté, ukončení, ale tá nečitateľnosť a nejasnosť situácie tak, ako ju poznamenáva táto neistota je vlastne daná pre našu predikciu na územie Slovenska, ale je úplne, prosté, prítomná aj v našich odhadoch, ktoré sú v Európskej centrálnej banke. Jedno, čo vám s istotou môžem povedať, že o tom nebudú rozhodovať epidemiológovia, to s istotou asi viem, ale že takisto by som si prial, aby to bolo čím skôr, ale nič viac vám k tomu zatiaľ neviem povedať.

redaktor, Trend

Ja by som sa chcel vrátiť domov, chcel by som sa opýtať na vypršanie odkladu splátok - ono to vychádza tak, že množstvo spotrebiteľov začne splácať úvery opäť niekedy práve ku koncu tohto roka a všetky tieto negatívne čísla sa podľa vás akým spôsobom prejavia na schopnosti opätovne splácať? Aký podiel domácností môže mať podľa vás problém sa vrátiť k splácaniu? A ešte sa chcem spýtať na firmy - budú mať banky väčší problém s firemnými úvermi, ktoré boli odložené alebo domácnosti budú väčší problém? Ďakujem.

Peter Kažimír, guvernér NBS

Opäť odpovieme spolu. Ja by som len chcel poznamenať, že opatrenie odkladu splátok malo veľmi pozitívnu odozvu jednak medzi obyvateľstvom a v podstate, priznajme si, aj medzi komerčnými bankami, ktoré to aj uvítali, aj to zvládli a treba si uvedomiť, že z hľadiska objemu peňazí je to jedno z najobjemnejších opatrení, ktoré vlastne vytvorilo akúsi disponibilnú sumu peňazí, ktoré zostalo obyvateľstvu a malým, stredným podnikateľom, my odhadujeme, že to opatrenie je niekde na úrovni okolo 800 mil. eur kumulatívne za celých deväť mesiacov, tak si to porátajte, niečo okolo 100 mil. eur mesačne to šetrí našim občanom alebo retailovým klientom, aj malým, stredným podnikateľom, tzn. tie peniaze zostávajú na záchranu pracovných miest, prípadne malých podnikateľov, v prípade konkrétnych ľudí na zachovanie ich životnej úrovne a samozrejme je to vnímané veľmi pozitívne. Negatívom ale tohto opatrenia je, že sme stratili akúsi orientáciu v čase a to znamená – strácame jasné - aj my, aj komerčné banky strácajú - jasné informácie o kvalite svojich klientov. Pretože my akoby na deväť mesiacov stratíme s nimi reálny kontakt, z pohľadu toho, či sú alebo nie sú schopní splácať. Preto sme sa rozhodli, pretože je to istá - nie malá - dávka rizika pre finančnú stabilitu, rozhodli sme sa, že spolu s komerčnými bankami z pohľadu nejakej konzultácie ideme do verejného prieskumu, kde si budeme na mesačnej báze, sa budeme sami snažiť získať maximum informácií z pohľadu solventnosti našich domácností z pohľadu klientov našich komerčných bánk a s týmito údajmi sa budeme, o tieto údaje sa budeme deliť aj s komerčnými bankami a potom, samozrejme, aj s verejnosťou. Ale platí, a tým aj končím – platí - môj vstup končí, platí to, že táto predikcia, samozrejme, zhoršuje alebo zväčšuje riziko insolventnosti alebo neschopnosti časti klientov proste splácať. A ja len pevne verím, že všetky tieto analýzy a prepočty komerčné banky premietnu aj do svojho správania z hľadiska tvorby opravných položiek napríklad a prípravy na takéto riziko. Poprosím ....

Ludovít Ódor, viceguvernér NBS

Ak sa pozriete do správy o finančnej stabilite, tak tam môžete vidieť detailnejšie údaje ako rozmýšľame o tom, koľko tých domácností sa môže dostať do problémov a je tam aj vyčíslenie toho, že čo vlastne tie opatrenia znamenali - napríklad ten odklad splátok. Ale to najväčšie riziko je presne to, čo spomínal pán guvernér, že áno - my sme si kúpili teraz čas, ale nevieme, čo bude o tých deväť mesiacov, s istotou vieme povedať, že samozrejme zlyhané úvery budú narastať, ale keď sa pozriete do tých scenárov, ktoré sú v správe o finančnej stabilite, tak vidíte, že aj v takých relatívne zlých scenároch stále ten bankový sektor bude mať dostatok regulátorného kapitálu, to znamená, že keď túto situáciu porovnáme s tou finančnou krízou, tak pred finančnou krízou sme mali orientačne 10 % kapitálu a teraz máme 20. To znamená, že sme

v oveľa lepšej situácii na absorbovanie týchto rizík, takže zatiaľ rátame s vlnou zlyhaných úverov, ale nie až v takej miere, aby to ohrozilo solventnosť bánk. A potom ešte bola otázka, že či domácnosti alebo firmy. Pri tých firmách je samozrejme tá banka vo výhode, že pozná tých klientov, vie tú históriu, vie zhruba odhadnúť čo od toho čakať a tam tie garančné schémy budú veľmi dôležité, lebo, pochopiteľne, tie firmy, ktoré majú len dočasné problémy, ale dlhodobo sú životaschopné, tak tie by mohli byť aj pomocou štátu teda „zachránené“ v tom, že dostanú nejaký úver na preklopenie týchto problémov, ale pochopiteľne aj tam dôjde k zlyhaniu. Najviac sa bojíme zatiaľ sektora domácností, a to z dvoch dôvodov, jednak preto, lebo za posledných šesť rokov sa tam zdvojnásobil objem úverov v ekonomike a druhý dôvod je, že nebudeme vedieť presne, že budeme trošku v hmle, a práve preto robíme ten prieskum vyslovene na tie domácnosti, ktoré majú úvery, aby sme vedeli odhadnúť čo sa môže stať. A posledná moja veta k tomu je, že nedávno sme zverejnili aj komentár, že ktoré opatrenia - napríklad rozšírenie poistenia v nezamestnanosti - dokáže tieto riziká ešte viacej eliminovať, to znamená, že ešte existujú aj vládne opatrenia, ktoré okrem odkladu splátok dokážu zmierňovať to riziko, že domácnosti nebudú vedieť po tých deviatich mesiacoch splácať svoje záväzky.

Peter Majer, hovorca NBS

Ďakujem. Ak už nie sú ďalšie otázky, tak ďakujeme, že ste prišli, pekný deň.

Peter Kažimír, guvernér NBS

Ďakujeme, príjemný dobrý deň.